

BACHELOROPPGAVE

Norskfødte innvandre – Hva påvirker dem til å ta høyere utdanning?

Norwegian-born immigrants – What influences them to take higher education?

Olav Drønen Kaupang - 220

Sosiologi – ungdomssosiologi SO590

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap (FØS) /

Institutt for samfunnsvitenskap / Sosiologi-

ungdomssosiologi

Veileder: Tuba Ardic

25.05.21

Forord

Da er tiden kommet for å avslutte sosiologistudiet her på HVL Sogndal. Jeg vil først og fremst takke alle forelesere jeg har hatt på HVL. Uten deres kunnskap og evne til å lære bort hadde dette aldri gått. Takk også til mine medstudenter for gode diskusjoner og avkobling under skrivingen. Uten deres motivasjon og tips hadde det blitt vanskelig. Takk til Studentspreten for at jeg har fått bruke kontoret deres på høyskolen, det har gjort skriveprosessen mye lettere. Sist, men ikke minst en takk til min veileder Tuba Ardic for tips, tilbakemeldinger og støtte.

Olav Drønen Kaupang

Sogndal, mai 2021

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven er en dokumentanalyse om norskfødte innvandrere i høyere utdanning. Problemstillingen i oppgaven er: Hva er det som påvirker norskfødte innvandrere til å ta høyere utdanning? Teoriene jeg brukt til å besvare denne problemstillingen er kulturell kapital begrepet til Bourdieu, kultur-, verdi- og sosialposisjonsteori og teorien om rasjonelle valg. Jeg valgt disse teoriene fordi de ofte blir brukt for å analysere valg av arbeids- og studieretning. Hensikten med oppgaven er å analysere hvorfor norskfødte innvandrere ofte velger prestisjefylte studier, og hvordan sosial bakgrunn påvirker dem. Grunnen til at oppgaven er avgrensa til kun norskfødte innvandrere er fordi denne gruppen er kjent for å gjøre det bra i høyere utdanning, og derfor interessant å studere. For å belyse teorien min har jeg valgt å bruke tre forskjellige masteroppgaver som tar for seg norskfødte innvandrere i høyere utdanning, hvilke studieretning de har valgt og hvordan sosial bakgrunn har påvirket valgene deres. Jeg har fokusert på hvilken påvirkning familien og foreldrene har hatt for valget av høyere utdanning. Det som spesielt kommer fram, er at norskfødte innvandrere ofte føler på takknemlighet og skyldfølelse overfor sine foreldre fordi de innvandret til Norge for å gi dem bedre muligheter. Dette fører til et innvandrerdrev der de tar langt høyere utdanning enn det foreldrene har tatt, noe som fører til godt betalte jobber og sosial mobilitet.

Summary

This bachelor is a document analysis about norwegian-born immigrants in higher education. The problem i want to adress in this task is: What influences norwegian-born immigrants to take higher education? The theories I have used to answer this task is the cultural capital term by Bourdieu, culture-, value- and soicalposition theory and rational choice theory. I have chosen this theory because they are often used for analyzing choice of field of study and direction of work. The purpose of this task is to analyze why norwegian-born immigrants often chose prestigious studies, and how social bakcground influences them. The reason I why the task is delimited to only norwegian-born immigrants is because this group is known to do well in higher education, and therefore interesting to study. To clarify my theory i have chosen three different master thesis which is about norwegian-born immigrants in higher education, what field of study they have chosen and how social background have influenced their choices. I have focused on what extend their family and paretns have influenced them about their choices in higher education. Norwegian-born immigrants often feels grateful, but also guilt to their parents because they immigrated to Norway to give their kids better possibilities. This causes a type of immigrant drive where they take much higher educatuon than their own parents, which leads to well-paid jobs and social mobility

Innholdsfortegnelse

1. Innledning og problemstilling.....	7
1.1 Innledning	7
1.2 Problemstilling	8
1.3 Begrepsavklaring.....	8
1.4 Avgrensing	8
2. Teoretiske tilnærminger.....	10
2.1 Bourdieu.....	10
2.1.1 Kulturell kapital	10
2.1.2 Kulturell og sosial reproduksjon	12
2.1.3 Bourdieu og utdannelsessosiologi	13
2.2 Kulturteori, verditeori og sosialposisjons-teori	14
2.3 Teorien om rasjonelle valg	15
3. Innvandrerdrevet.....	17
3.1 Innvandrere er ambisiøse	17
3.2 Innvandrere går i større grad direkte over på høyere utdanning	18
3.3 Marginalisering av innvandrere i Norge	18
4 Diskusjon	20
4.1 Kulturell kapital og kulturteori blant innvandrere	20

4.2 Verdikultur blant norskfødte innvandrere.....	22
4.3 Sosial posisjonsteori og teorien om rasjonelle valg.....	24
5. Konklusjon	27
6. Referanseliste	28

1. Innledning og problemstilling

1.1 Innledning

Det er en kjent sak at elevers skoleprestasjoner i stor grad varierer med foreldrenes utdanningsnivå. Det vil si at det skaper grunnlag for fremtidige inntektsforskjeller ettersom det er en nær sammenheng mellom inntekt og utdanning. Foreldrenes utdanningsnivå har dermed betydning for hvor man havner i inntektsfordelingen som voksen. Forskning fra 2008 (Epland & Kirkeberg, 2010) viser at de personene som tilhørte en husholdning der hovedinntektstaker hadde utdanning på høyere nivå, var betydelig overrepresentert i høyeste inntektsklasse og tilsvarende underrepresentert i den laveste. Hvis vi ser på barn med hovedforsørger som bare hadde grunnskoleutdanning, så er disse underrepresentert i høyeste inntektsklasse og overrepresentert i den laveste. Foreldre sitt utdanningsnivå og yrkestilknytning er de bakgrunnsfaktorene som ser ut til å bety aller mest når det gjelder inntektsnivå som voksen. Det er altså stor sannsynlighet for at barn arver inntekts- og utdanningsnivået til foreldre (Epland & Kirkeberg, 2010). Barn av foreldre som har høyere utdanning er altså overrepresentert på høyskoler og universiteter. Fra 2001 til 2016 økte prosentandelen studenter i aldergruppen 19-24 år med nesten 10 prosent, til 35,1. Den gruppen ungdommer som har økt mest de siste årene i høyere utdanning er norskfødte innvandrere. Fra 2001 og til i dag har andelen studenter i denne gruppen økt med nesten 20 prosent, til 44,2 i 2016 (SSB, 2017). Det vil si at flere i prosentandel av norskfødte innvandrere er i høyere utdanning enn resten av befolkningen.

Tema jeg har valgt for denne oppgaven er norskfødte innvandrere i høyere utdanning. Begrunnelsen for valget av tema er fordi det er dagsaktuelt, og jeg ønsker også å få mer kunnskap om dette temaet. Vi har i Norges befolkning i dag nesten en million med innvandrere bakgrunn, 200 000 av disse er norskfødte innvandrere (SSB, 2021). Sistnevnte er en befolkningsgruppe som har vokst en del de siste årene, men som fremdeles er en ung sammensetning der hele 60 prosent er under 25 år (Olsen, 2018). Som følge av den unge alderssammensetningen er de fleste i denne gruppen under utdanning.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen min i denne oppgaven er:

Hva er det som påvirker norskfødte innvandrere til å ta høyere utdanning?

For å belyse denne problemstillingen vil jeg bruke dokumentanalyse som metode da det finnes flere undersøkelser og artikler på nett som tar for seg norskfødte innvandrere i høyere utdanning. Teorien jeg vil bruke for å diskutere problemstillingen min er Bourdieu, både hans utdannelsessosiologi og begrepet kulturell kapital (Bourdieu, 2006). Han har i lang tid forsket på hva som påvirker skoleprestasjoner til ungdom, og hvem som velger å ta høyere utdanning. Bourdieu er kjent for sine kapitalformer, og her spesielt med kulturell kapital for å beskrive hvorfor enkelte elever gjør det bedre enn andre på skolen (Bourdieu, 2006). Jeg vil også bruke kultur-, verdi- og sosialposisjonsteori som forklarer hvordan sosial bakgrunn påvirker utdanningsoppnåelse og valg i høyere utdanning (Heggebø, 2012). Til slutt vil jeg bruke teorien om rasjonelle valg for å vise hvordan et rasjonelt valg kan bli tatt når en skal velge høyere utdanning (Aakvaag, 2008).

1.3 Begrepsavklaring

Statistisk Sentralbyrå (SSB) bruker begrepene innvandrere, norskfødte innvandrere og den øvrige befolkningen. Innvandrere er definert som personer som selv har innvandret til Norge, som er født i utlandet av utenlandske foreldre. Dette omfatter personer som ikke er født i Norge. Etterkommere av innvandrere som er født og oppvokst i Norge defineres som norskfødte innvandrere (også kalt andregenerasjons innvandrere). Dette er for å skille dem fra innvandrer kategorien til en viss grad, og anerkjenne at dem er født og oppvokst i Norge, men av to foreldre med innvandrerbakgrunn. (SSB, 2019).

1.4 Avgrensing

I denne studien er jeg interessert i å finne fram til hvorfor flere norskfødte innvandrere har høye utdanningsambisjoner og hva som får dem til å velge høyere utdanning. Jeg har valgt

å bruke tre forskjellige masteroppgaver som tidligere har studert norskfødte innvandrere med bakgrunn fra Sør-Asia og Midtøsten. Jeg vil bruke disse tre oppgavene fordi de tar for seg de norskfødte innvandrernes egne erfaringer om hvordan de opplever press fra familien og forholdet deres til det norske utdanningssystemet. Forfatterne har knyttet opplevelsen deres opp mot sosiologisk teori som gjør det interessant å studere dem. Jeg har også valgt å bruke forskjellige forskningsartikler som tar for seg norskfødte innvandrere i det norske utdanningssystemet. Dette er for å analysere generelle funn og forskning av denne gruppen. Jeg vil fokusere på deres sosiale bakgrunn og spesielt på hvordan foreldrene påvirker utdanningsvalgene deres. Jeg vil også både se på utdanningslengde og hvilken utdanningstype norskfødte innvandrere typisk velger.

2. Teoretiske tilnærminger

I dette kapitlet vil jeg ta for meg hovedteoriene jeg vil bruke for å diskutere problemstillingen min senere i oppgaven. Kapitlet er delt opp i tre deler som tar for seg hver sine teorier. I den første delen tar jeg for meg kulturell kapital begrepet til Bourdieu for å gi en forståelse for hvordan sosial bakgrunn er med på å påvirke skolerresultater. Jeg har også valgt å ta med Bourdieu sin utdannessosiologi for å få fram hvilket syn han har på skolen og høyere utdanning, som igjen vil gjøre det lettere å forstå kulturell kapital begrepet hans. I den andre delen vil jeg forklare hva kultur-, verdi og sosial posisjonsteori går ut på, og hvordan de teoriene kan brukes for å forstå hvorfor en velger forskjellige utdannelsesretninger. I den siste delen tar jeg for seg teorien om rasjonelle valg, og hva det vil si å handle rasjonelt.

2.1 Bourdieu

Kapital er akkumulert arbeid i enten materiell eller i kroppslig form. Når kapital tilegnes av en aktør eller gruppe gir det dem muligheten til å tilegne seg sosiale goder i form av materiell eller levende arbeid i samfunnet. Det er en kraft som er innskrevet i objektive og subjektive strukturer, og gjør samfunnet og det økonomiske spillet. Fordelingen av kapital representerer strukturen i den sosiale verden. Det tar tid å akkumulere kapital i enten objektiv eller kroppsliggjort tilstand, og har en evne til å reproducere seg selv i identisk eller utvidet form. Den har også en potensiell evne til å produsere profitt. Bourdieu presenterer tre former for kapital: Økonomisk kapital som er direkte konvertibel til penger og institusjonaliseres i form av eiendomsrettigheter. Kulturell kapital som er konvertibel under bestemte betingelser til økonomisk kapital og kan institusjonaliseres i form av utdanningsmessige kvalifikasjoner. Sosial kapital er bygget opp av sosiale forpliktelser og forbindelser som er konvertibel til økonomisk kapital og kan institusjonaliseres i form av ærestitler. (Bourdieu, 2006, s. 5-8) I denne oppgaven vil jeg fokusere mest på den kulturelle kapitalen fordi det har en sterk sammenheng med å forklare skolerresultat og valg av utdanning som jeg vil komme nærmere innpå senere.

2.1.1 Kulturell kapital

Kulturell kapital eksisterer i tre former. En kroppsliggjort med varige disposisjoner i bevissthet og kropp, en objektivert med kulturelle goder og en institusjonalisert med utdanningskvalifikasjoner. Denne typen kapital dukket opp for å forklare ulikhet i skolerelat for barn fra ulike sosiale klasser. Det er den mest skjulte typen kapital og den mest determinerte utdanningsinvesteringen for et barn, nemlig hjemmets videreføring av kulturell kapital. Akademiske evner i seg selv er produkt av investering av tid og kulturell kapital. (Bourdieu, 2006, s. 8-9)

Den kroppsliggjorte tilstanden til kulturell kapital er ytre rikdom som er konvertert til en integrert del av personen, altså en habitus. Til forskjell fra økonomisk kapital så kan ikke denne formen overføres umiddelbart. Kroppsliggjort kulturell kapital kan tilegnes helt ubevisst og den avtar og dør med hukommelsen til bæreren. Den makter på denne måten å kombinere prestisjen ved medfødte egenskaper og fortjenesten ved egen tilegnelse av kunnskap. På grunn av at overføringen er mer usynlig enn de andre kapital formene så blir den ofte miskjent som en kapital og heller anerkjent som legitim kompetanse.

Overføringslogikken er dermed det mektigste prinsippet i kulturell kapital, fordi det skjer skjult under hele sosialiseringprosessen. I systemet av reproduksjonsstrategier veier det derfor høyt, direkte og synlige former for reproduksjon har en tendens til å bli sterkere sensurert og kontrollert. I et samfunn der kapitalbesittere konkurrerer om de samme godene er kulturell kapital spesielt viktig for å tilegne seg de akkumulerte og objektivt tilgjengelige ressursene i samfunnet. (Bourdieu, 2006, s. 9-13)

Den objektive tilstanden er objektivert i materielle objekter og media. En samling malerier kan overføres like bra som økonomisk kapital, om ikke bedre fordi denne formen er mer skjult. Kulturelle goder kan altså tilegnes både materielt, noe som forutsetter økonomisk kapital, og symbolsk kapital. En som eier en maskin trenger kun økonomisk kapital for å eie den, men for å tilegne og benytte seg av maskinen og dens spesifikke oppgaver trenger en tilgang til kulturell kapital. Dette er også grunnen til at ledere og ingeniører har høy status i samfunnet. Enten befinner du deg i den dominerte gruppen eller i den dominerende gruppen. Henter du profitt fra egen kulturell kapital og ikke besitter produksjonsmidlene du benytter er

du i den dominerte gruppen. Henter du profitt fra utnyttelsen av en bestemt form for kapital er du i den dominerende gruppen. (Bourdieu, 2006, s. 13-14)

Den institusjonelle tilstanden objektiveres i form av akademiske kvalifikasjoner. Denne typen påfører institusjonell anerkjennelse. Akademiske investeringer har ingen mening med mindre det garanteres for en viss reversibilitet i investeringen. Akademisk kvalifikasjon garanterer materiell og symbolsk profitt, men det avhenger av dens tilstrekkelighet i samfunnet. En investering av tid og anstrengelse i utdanning kan være mindre lønnsomt enn det som var forespeilet når en begynte på studie. Dette er fordi at samfunnet er under dynamisk forandring hele tiden (Bourdieu, 2006, s. 15-16). Dette delkapittelet vil hjelpe å se dypere på hvorfor innvandrerungdom velger å gå direkte over til høyere utdanning, og hvordan de gjør det maksimale ut av situasjonen deres. Dette vil jeg diskutere senere i kapittel 4.

2.1.2 Kulturell og sosial reproduksjon

I 1960 kom det et gjennombrudd i utdannings sosiologi som integrerte studien av utdanning til et viere felt med makt, ulikhet og sosiale koder. Det Bourdieu kom fram til var at disiplin og holdninger til utdanning blir skapt i familien, og at familiebakgrunn hadde mye å si. Dette skapte og reproduserte klasse forskjeller, der reproduksjon ble sett på som et privilegje. Han argumenterte for at systemet forsterker middelklasse privilegje ved å ignorere det, siden alle blir behandlet likt selv om alle kom fra forskjellige familier og kulturer. I høyere utdanning vil da middel klassen klare seg bedre enn andre, fordi det ligger i kulturen deres å gjøre det bra på skolen. Dette er fordi elever der familie sosialiseringen gir mye og riktig kulturell kapital vil gjøre det bedre akademisk enn de som ikke fokuserer like mye på denne kulturen. Familiene i de underordnede klassene aksepterer ofte systemet, som igjen forsterker klasse forskjellen ved at de tenker at høyere utdanning ikke er noe for dem. Kulturell elite og økonomisk elite inneholder ofte de samme personene (Jenkins, 1992, s. 103-123). Denne beskrivelsen fra Bourdieu sin betydning av familiebakgrunn kan hjelpe oss å forstå hvordan innvandrerfamilier er sammensatt. Jeg vil gå mer inn på disiplin, holdninger og familiebakgrunn til innvandrere senere i oppgava.

2.1.3 Bourdieu og utdannelsessosiologi

Bourdieu sin utdanningssosiologi representerer en fundamentalt kritisk oppfattelse som står i motsetning til de teoriene der skolen er et organ som utligner klasseforskjeller ved at utdanning er tilgjengelig for alle. Han mener at skolen er en instans som reproducerer sosiale dominansrelasjoner gjennom skjulte kulturelle mekanismer (Prieur & Sestoft, 2006, s. 71-72).

Når høyere utdanning ble tilgjengelig for folk flest var det optimistisk tro at skolesystemet ville bidra til å utjevne ulikheter i samfunnet. Statistikken viste derimot at det var store forskjeller der de fleste som gikk på universitetet var barn av akademiske foreldre. Studentene fra lavere klasser begrenset seg oftest til fag med lavere status. Grunnen til dette var at familier fra høyere klasser lærte barna sine som en naturlig del av oppveksten en habitus om hvordan de skal snakke og oppføre seg på. De kulturelle normene og idealene de vokste opp med hersket som oftest i skolen også. Dette ga dem fordeler i utdanningsløpet i forhold til barn fra lavere klasser. Utdanning for disse barna vil oppleves som en positiv bekreftelse av det de kjenner fra sin egen familiebakgrunn. De vil føle seg naturlig hjemme i den akademiske verden og har en bred forståelse av hva god smak er. Dette gir også positivt inntrykk på lærerne. For de lavere klassene virker skolens kultur fremmed og veien gjennom utdanningssystemet som tung og vanskelig. De får ikke like mye relevant kulturell kapital hjemmefra og må lære å kjenne den akademiske verdenen alene gjennom skolesystemet. Utdanning blir derfor en hard kamp, men er også en dyrebar mulighet for å stige i det sosiale hierarkiet. Skole er ikke lek, men alvor (Prieur & Sestoft, 2006, s. 72-77).

Det finnes unntak der enkelte fra lavere klasser klarer seg bra gjennom utdanning og ender opp med en god karriere i den akademiske verden. Når disse klarer å komme seg inn på universiteter så gjør de det ofte bra fordi de har gjennomgått en hard utvelgelsesprosess. Det er kun de aller beste fra de lavere lag som slipper gjennom til de prestisjefylte fagene på universitetet. På grunn av disse unntakene så gjorde Bourdieu detaljerte sosiobiografiske studier av individuelle livsbaner og skolekarrierer. Han fant ut at ofte så pleide unntakelsen nettopp å bekrefte regelen om at barn fra akademiske foreldre er ofte de som klarer seg best (Prieur & Sestoft, 2006, s. 77-78).

2.2 Kulturteori, verditeori og sosialposisjons-teori

Det er tre hoved tradisjoner som historisk sett har vært rådende på det utdanningssosiologiske feltet. Det er kulturteori, verditeori og sosialposisjons-teori. Hovedideen bak kulturteori er at arbeiderklassebarn må lære verdier og ferdigheter på skolen som familielivet ikke har forberedt dem på. Det er altså en forskjell mellom hva barna må forholde seg til på skolen og erfaringene de tar med seg hjemme fra. For middelklassen er det annerledes der det er høy grad av samsvar mellom holdninger som blir verdsatt i disse familiene når det gjelder skole og utdanning. De blir forberedt til skolehverdagen i mye større grad enn arbeiderklassen (Heggebø, 2012). Gode karakterer øker også sannsynligheten for å ta høyere utdanning, barn av høyt utdannede foreldre får bedre karakterer enn arbeiderklassens barn. Når det gjelder retningsvalg finnes det to typer mekanismer. Den ene bygger på en forutsetning at studenter vil være spesielt flinke relativt til medstudentene sine. Antakelsen går ut på at folk med liknende utdanninger deler også en gruppespesifikk kultur. Foreldre sin studieretning vil da gi barna spesielle ferdigheter og forutsetninger innenfor denne retningen, og denne studenten vil da ha et forsprang i konkurransen om de gode karakterene. Den andre bygger på karakterer, og at det påvirker ens egen vurdering av hva det er sannsynlig at man vil lykkes med. Dette spiller en avgjørende rolle for hvilke valg det er mulig å gjøre, ettersom ettertraktede kurs og skoler fordeles etter karakterer (Helland & Støren, 2011). Dette begrepet kan hjelpe oss å forstå om holdningene i hjemmet til innvandrere forbereder dem på utfordringer de møter i skolen.

Verditeori har et annet perspektiv på utdanningssystemet. Her vendes fokuset over på hvilke holdninger ulike sosiale grupper har til utdanning, og hvilke konsekvenser dette får for elevene sin utdanningstilegning. Verditeori hevder dermed at hovedfaktoren bak sosial ulikhet i utdanning er de ulike verdisystemene som kan lokaliseres innenfor forskjellige sosiale klasser (Heggebø, 2012). Utdanning har altså ulik forbruksverdi innenfor ulike sosiale klasser. Når folk i ulike grupper verdsetter utdanningsretninger ulikt, fører det til forskjellige valg. Denne teorien handler om at folk velger utdanning i den grad det realiserer egne verdier i sitt valg, og brukes spesielt til å påpeke hvorfor noen velger yrkesfag i stedet for

studiespesialiserende fag (Helland & Støren, 2011). Verditeori vil bli brukt senere i teksten for å analysere om valgene norskfødte innvandrere tar i høyere utdanning er verdiorient.

Som en kritikk av de to teoriene ovenfor utviklet Boudon sosialposisjons-teori. Hovedpoenget her er at en må ta utgangspunkt i individet sin sosiale posisjon når en skal forklare hvorfor en handler på en bestemt måte. Hvis to elever vil ta samme høyere utdanning, der den ene er fra middelklassen og den andre fra arbeiderklassen, så har de forskjellig utgangspunkt siden den ene må reise lengre sosiale distanser for å oppnå målet sitt. Det å nå et gitt utdanningsnivå betyr at individet er eksponert for kostnad og nytte som varierer etter sosial bakgrunn. Med en brei forståelse av kostnad og nytte kan nærhet til venner, familie og lokalmiljø spille en viktig rolle for elevene sitt utdanningsvalg. (Heggebø, 2012). Boudon antar at man vil velge en utdanning i den hensikt å oppnå en sosial posisjon minst like høy som foreldrenes. De fleste har som sin viktigste utdanningsambisjon å unngå nedadgående sosial mobilitet (Helland & Støren, 2011). Den sosiale posisjonen som norske innvandrere befinner seg i kan være med på å påvirke valgene de tar, som jeg vil diskutere senere.

2.3 Teorien om rasjonelle valg

Teorien om rasjonelle valg er en teori som setter aktøren i sentrum med rasjonalitet som sitt primære mikrofundament. Denne teorien har to hovedprinsipp der den første er metodologisk individualisme, som vil si at alle sosiale fenomener forklares som et resultat av individuelle aktørers handlinger. Den andre er at mennesker er rasjonelle i den forstand at det ligger en bevisst mål-middel-kalkyle til grunn for deres handlinger. Innad i teorien om rasjonelle valg er det forskjellige teorier, men i denne oppgaven vil jeg kun fokusere på grunnstrukturen, som omhandler rasjonell handling (Aakvaag, 2008, s.97-98).

Menneskelig handling forklares som et resultat av to filtreringsprosesser. Den første omhandler at det er mange alternativer som faller bort allerede av rent objektive, fysiske, økonomiske, juridiske, politiske osv., grunner når en skal gjøre en handling. Den andre prosessen omhandler de gjenværende alternativene. Aktøren vil velge det som gir best utfall gitt ens ønsker og oppfatninger. "Best" forstås her som det alternativet aktøren tror er det mest

effektive middelet til å tilfredsstillere det en ønsker å oppnå. Teorien om rasjonelle valg hevder altså at mennesker handler instrumentalt rasjonelt. Vi fatter bevisste handlingsvalg hvor vi velger det alternativet som vi oppfatter som mest nyttig med henblikk på å realisere våre ønsker (Aakvaag, 2008, s. 101-102).

Teorien om rasjonelle valg inneholder tre hovedelementer: ønsker, oppfatninger og selve valget. Ønsker blir sett på som den fremtidige tilstanden aktøren ønsker å realisere. Det kommer til uttrykk gjennom evnen til å rangere ulike handlingsalternativer etter ønskverdighet. Ønsker motiverer til handling og er drivkraften bak hvordan vi handler. De må være komplette sånn at de tilgjengelige alternativene lar seg rangere i forhold til hverandre, slik er det da mulig å ta en parvis sammenligning av mulige utfall, for så å foretrekke ett ønske fremfor et annet. Ønsker må også være logisk realiserbare og fremtidsrettede. Det andre hovedelementet er oppfatninger som vil si ens kunnskap om verden. Rasjonelle oppfatninger er basert på all tilgjengelig informasjon. I mange situasjoner er det ikke nok å kun basere seg på egen informasjon, man må som regel skaffe seg enda mer informasjon for å kunne handle rasjonelt. Det siste elementet i grunnstrukturen til teorien om rasjonelle valg er selvet handlingsvalget. Det består av en bevisst og overveid beslutning om å iverksette det beste og effektive av de tilgjengelige alternativene, med henblikk på å realisere ønsker i lys av oppfatninger. For at handlingen skal være rasjonell må aktøren velge det beste alternativet for en selv, det beste middelet for å nå målet (Aakvaag, 2008, s. 102-110). Teorien om rasjonelle valg vil senere i oppgaven bli brukt til å forstå norskfødte innvandreres valg av studieretning. Dette er en teori som er nokså lik sosialposisjonsteori, og jeg vil derfor bruke disse teoriene sammen.

3. Innvandrerdrevet

I dette kapittelet vil jeg ta for meg forskjellige forskningsartikler for å gi en forståelse på norskfødte innvandrere i høyere utdanning. Her vil jeg se på hvilke utdanninger de typisk velger og hva som kan være grunnen til at de velger dem. Jeg vil forklare hva innvandrerdrevet innebærer og hvorfor det står såpass sterkt hos dem. Videre i kapittelet vil jeg se på hvor utbredt høyere utdanning er for norskfødte innvandrere og om de blir marginalisert her i Norge.

3.1 Innvandrere er ambisiøse

Norskfødte innvandrere tar mer ambisiøse utdanningsvalg og velger prestisjestudier i høyere grad enn etnisk norsk ungdom. Med prestisjefylte studier menes profesjonsstudier som jus, medisin, veterinær og odontologi, samt andre masterstudier. Utdanningsvalgene barn av innvandrere velger er ofte fag som er velkjente og som gir status både i Norge og opprinnelseslandet til innvandrerne. De bruker disse utdanningene som en inngangsport til høystatusyrker. Forsker Støren fra NIFU mener det henger sammen med at erfaringer med diskriminering i arbeidsmarkedet kan bidra til at utdanningsvalgene går i retning av velkjente høystatusstudier med utsikter for godt betalte jobber. Flere kvalitative studier har også pekt på at tette familiebånd som en medvirkende årsak til at det ofte blir valgt prestisjestudier blant barn av innvandrere. Det kan være grunn til å anta at familiens ønsker og påvirkning teller sterkere med når de skal velge utdanningsløp, enn hva som er tilfelle for etnisk norsk ungdom (Kunnskapsdepartementet, 2013).

Det finnes statistikker som viser at førstegenerasjonsinnvandrere har dårlige betalte jobber her i Norge, noe som tyder på at de tilhører den lavere sosiale klassen i samfunnet vårt (Forskningsrådet, 2017). Selv de norskfødte innvandrerne med foreldre som har lav utdanning og inntekt i forhold til majoritetsbefolkningen, har høyt ambisjonsnivå på skolen. Innvandrere spesielt fra land utenfor vesten starter skolen med flere handikapp. Dette kan være at foreldrene har lav utdanning, de har svake norskferdigheter eller at de har lite kjennskap til det norske samfunnet. Dette fører til at disse elevene får dårligere karakterer,

spesielt på grunnskolen. Likevel har disse minoritetselevene minst like høye ambisjoner og forventninger, om ikke høyere, til karrieren sin i Norge i forhold til majoritetsungdommen (Forskningsrådet, 2017). Generelt vet forskere på dette område at foreldrenes utdanning har mye å si for ungdommens ambisjoner videre i livet, men det ser ut som denne effekten er svakere for barn av innvandrere, der de ofte har høye ambisjoner uavhengig av foreldrenes utdanning. Forskeren Friberg (2016) fra Fafo forklarer det med at de har et innvandrerdriv. Det kan handle om at foreldrenes innvandring til Norge er et prosjekt familien står sammen om. Foreldrene har ofret seg ved å reise langt vekk til et fremmed land, og grunnen til at de gjør det er for at barna skal få muligheter de selv ikke fikk. Barna føler da at de står i en takknemlighetsgjeld til foreldrene sine, og at de derfor må jobbe hardt for å realisere de mulighetene de har fått. Innvandrerdrivet kan også forklares med at foreldrene deres har en mer autoritær oppdragelsespraksis med sterk sosial kontroll for barna og skoleinnsatsen deres. Disse innvandrerbarna er mer familieorienterte og kollektivistiske, enn norsk ungdom som er mer individualistisk orientert. Å gjøre foreldrene stolte er langt mer viktigere for dem. Det viset altså en klar sammenheng at jo sterkere familieorientert du er, jo mer tid bruker ungdommene på skole og lekser (Forskningsrådet, 2017).

3.2 Innvandrere går i større grad direkte over på høyere utdanning

Elever med innvandrerbakgrunn fortsetter direkte over til høyere utdanning i større grad enn elever uten innvandrerbakgrunn. Steinkellner (2017) skriver i en artikkel at grunnen til dette er at det er vanligere for den øvrige befolkningen å ha et lengre opphold mellom videregående skole og høyere utdanning. Dette kan innebære å ta et friår for å jobbe, reise, gå på folkehøyskole eller lignende. For innvandrere er ikke dette like vanlig. Andelen studenter blant befolkningen i alderen 19-24 år øker stadig, men for norskfødte med innvandrerforeldre har den vokst mer enn de andre gruppene. Statistikk fra 2016 viser at 35 prosent av landets 19-24 åringer var i høyere utdanning, men blant norskfødte med innvandrerforeldre var hele 44 prosent i høyere utdanning. (Steinkellner, 2017)

3.3 Marginalisering av innvandrere i Norge

Det høyest fullførte utdanningsnivået i Norge synes å ha større betydning for om man er sysselsatt, enn innvandrerbakgrunn i seg selv. Det går et klart skille mellom dem som kun har obligatorisk utdanning, som vil si grunnskole, og dem som har fullført videregående skole eller høyere utdanning. De med kun grunnskole er desidert den andelen som er lavest sysselsatt i samfunnet, mens det er motsatt med dem som har fullført høyere utdanning. Dette skillet er like markant i majoritetsbefolkningen i samme alder, som det er for innvandrere (20-29 år). Det som trekker ned gjennomsnittet for sysselsatte for innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre er gruppen med kun obligatorisk utdanning. Denne gruppen er større blant innvandrerne enn for majoritetsbefolkningen. Dette er en viktig bakenforliggende forklaring for at innvandrere og etterkommerne deres scorer dårligere på andel sysselsatte i samfunnet enn resten av befolkningen. Disse forskjellene kan i utgangspunktet relateres direkte til at de har en innvandrerbakgrunn. Dette indikerer at marginalisering av unge med innvandrerbakgrunn ikke er et særlig utbredt fenomen i Norge. De ulikhetene i andel sysselsatte som vi ser i forhold til majoriteten reduseres betraktelig når vi kontrollerer for utdanningsnivå på dem. Den viktigste skillelinjen går mellom å ha fullført videregående skole eller ei, uansett etisk eller kulturell bakgrunn (Olsen, 2013).

4 Diskusjon

I dette kapittelet vil jeg diskutere problemstillingen min. For å belyse den har jeg valgt å analysere tre masteroppgaver som tar for seg norskfødte innvandrere i høyere utdanning, og bruke teorien jeg har valgt til å diskutere funnene deres. Cathrine Wisløff (2008) sin oppgave tar for seg utdanningsambisjoner blant norskpakistanere, Joan Lloret Server (2017) tar for seg norskfødte innvandrere med bakgrunn fra Midtøsten og Sørøst-Asia og Tora Gautun Finnvold (2018) sin oppgave handler om norskfødte somalieres driv mot høyere utdanning. Jeg vil diskutere deres funn i lys av teoriene jeg har presentert i teorikapittelet mitt. Dette kapittelet består av tre deler, i første del vil jeg se på innvandrere og foreldrene deres sin oppfølging av barna sin skolegang. Jeg vil bruke kulturell kapital og kulturteori for å diskutere om kultur i hjemmet og oppveksten kan brukes som forklaring på hvorfor norskfødte innvandrere velger høyere utdanning. I andre del tar jeg for meg innvandrers foreldre sine forventninger til utdanningen til barna sine, og hvor viktig familiens ære er for dem. Jeg vil se dette i lys med verdikultur og om det kan forklare norskfødte innvandreres studievalg. I siste del ser jeg på viktigheten av foreldrespekt og takknemlighetskultur er blant denne gruppen, og hvordan sosial posisjonsteori og teorien om rasjonelle valg kan brukes som forklaring på dette.

4.1 Kulturell kapital og kulturteori blant innvandrere

Krange og Bakken (1998) har forsket på å forklare sammenhengen mellom innvandrerungdom og lave skoleprestasjoner. De referer til Bourdieu sitt begrep om kulturell kapital, og argumenterer for at innvandrere ofte mangler en norsk kulturell kapital. Etniske nordmenn får norske kulturelle ressurser gjennom oppveksten, som mange norskfødte innvandrere ikke får. Betydningen av foreldrene sine språkkunnskaper blir trukket frem for å forklare innvandrerungdoms skoleprestasjoner (Krange & Bakken, 1998). I Wisløff (2008, s. 59-61) sine funn kommer det fram at de foreldrene som ikke har noen form for utdanning i Norge, ofte mangler grunnleggende språkkunnskaper og kjennskap til det norske utdanningssystemet. Dette fører til at de har lite av denne norske kulturelle kapitalen. Det kommer også fram at de som har en forelder med videregående utdanning tatt i Norge,

har bedre norskkunnskaper, og kjennskap til fag og holdninger i den norske skolen. Dette gir da en kulturell kapital som kan overføres til barna sine igjen. Dette betyr også mye i hvilken grad foreldrene kan hjelpe til med lekser, da det ofte ikke er tid de har mangel på, men heller kulturelle ressurser.

Funnene til Finnvold (2018, s. 26-27) forteller noe annet. Her har nesten alle som er intervjuet foreldre med kun grunnskole som høyeste utdanning fra hjemlandet, men de opplever likevel at de har fått god oppfølging hjemmefra gjennom skolesystemet. Selv om enkelte av foreldrene følte de ikke hadde noe å bidra med, så viste de interesse i leksene, prøvene og karakterene til barna. Server (2017, s. 42-44) sin forskning viser også at foreldrene er svært interessert i barna sin skolegang og at de blir tett fulgt opp. Bourdieu (2006) skriver at akademiske evner er et produkt av investering av tid og kulturell kapital. Vanligvis vil gode resultater på skolen kunne forklares av sosial bakgrunn og høy kulturell kapital i hjemmet. Selv om flere av disse norskfødte innvandrerne ikke har foreldre med høyere utdanning eller det Bourdieu beskriver som typisk kulturell kapital, så er foreldrene fortsatt veldig dedikerte i utdanningen til barna. Forklaringen på dette kan være det Friberg (2016) beskriver som det såkalte innvandrerdrivet. Det handler om at innvandrere ofte har en sterk familieorientering, der barn av innvandrere får en opplevelse av at de står i gjeld til foreldrene. Foreldrene deres har reist til et fremmed land for at barna skal få muligheter de selv ikke hadde. De har en mer autoritær oppdragelsespraksis med sterk sosial kontroll over skoleinnsatsen til barna deres, noe vi ikke er like vant med i Norge (Friberg, 2016). Dette går igjen i alle tre studiene, der foreldrene ofte snakker om hvor viktig høyere utdanning er for å skaffe seg en god jobb som både gir høy status og mye penger. Det er ofte ikke de kulturelle aspektene ved en jobb som blir verdsatt, men heller yrkesstatusen og den høye inntekten (Wisløff, 2008, s. 62-66). Ofte er det utdanninger og yrker som gir høy status både i Norge og hjemlandet sitt som virker styrende for hva foreldrene vil de skal ta. Spesielt prestisjefylte yrker som lege og advokat veier veldig høyt uansett innvandrerbakgrunn (Finnvold 2018, s. 30-33).

De norskfødte innvandrerne som blir studert, gir uttrykk for at det er engasjementet til foreldrene som styrer valgene deres. Dette kommer ikke fra deres kulturelle kapital ettersom at de fleste av dem ikke har høyere utdanning og lite erfaring med det norske

skolesystemet. Kulturell kapital ser derfor ikke ut til å være et grunnlag til at disse norskfødte innvandrerne velger høyere utdanning, selv om norsk kulturell kapital ser ut til å ha en viss relevans. Det virker som flere foreldre har kunnskap om det norske skolesystemet og hvilke studieretninger som gir høy status, uten å ha personlige erfaringer med det selv. Dette viser at innvandrere er godt integrert i det norske samfunn. Kulturteori ser heller ikke ut være forklaring på hvorfor norskfødte innvandrere velger høyere utdanning. Denne teorien tar utgangspunkt i at barn av høyt utdannede foreldre får bedre karakterer enn arbeiderklassens barn, og minner mye om det Bourdieu (2006) beskriver i kulturell kapital. Selv om jeg ikke ville plassert disse informantene i arbeiderklassen så har de flere likhetstrekk med denne klassen som at foreldrene deres ofte ikke har høyere utdanning. Siden foreldrene ikke har en spesiell studieretning får ikke barna heller noen spesielle forutsetninger eller ferdigheter innenfor retningen de velger å ta utdanning i (Helland & Støren, 2011).

4.2 Verdikultur blant norskfødte innvandrere

En studie som Farrugia (2019) gjorde i England mellom 2016 og 2018 gikk ut på å intervju ungdom mellom 17 og 29 år, og høre om deres ambisjoner om arbeidslivet, strategier for å komme i jobb, erfaring fra utdanning og generelt hva arbeid hadde å si for dem. De med middelklasse bakgrunn svarte ofte at lidenskap innen arbeidet sitt var veldig viktig, og at arbeid var en aldri sluttende prosess av lidenskap og personlig utvikling. Økonomiske goder ble sjeldent nevnt av disse. De fra arbeiderklassen derimot nevnte ofte at de var redd for å feile i både utdanning og arbeid fordi det ville føre til at de ikke hadde penger til å betale regninger. Penger for dem var derfor viktigere, og de satt ofte materielle goder høyere enn det middelklassen gjorde (Farrugia, 2019). Denne studien er interessant når vi sammenligner den med studier av innvandrere i Norge. Masterstudien skrevet av Cathrine Wisløff (2008) handler om utdanningsambisjoner blant norskfødte pakistanere, og hvordan den sosiale bakgrunnen deres virker inn. Funnene hun kommer fram til er at flere av informantene hennes hadde høye utdanningsambisjoner selv om foreldrene ikke hadde noe særlig utdanning fra hjemlandet, og heller ikke hadde noe godt betalte jobber i Norge heller. Flere av dem syntes penger var noe av det viktigste i en fremtidig jobb, og at motivasjonen deres for å ta høyere utdanning var for å få høy inntekt. Denne type tankegang kan minne om arbeiderklasse funnene til Farrugia (2019), der han beskriver dem som mest opptatt av penger når det gjaldt

arbeid. Altså inntekt får mer oppmerksomhet enn interesse når det skal velges utdanning og yrke.

Hvis vi sammenligner disse valgene med verditeori (Helland & Støren, 2011) så vil de som verdsetter prestisjefylte utdanninger som lege og advokat, fremfor andre alternativer hovedsakelig være de som har høy sosial bakgrunn. Wisløff (2008, s. 48-53) kommer fram til at informantene hennes ikke har høy sosial bakgrunn, og heller ikke foreldre som har godt betalt. Deres orientering rundt disse utdanningene er dermed ikke et resultat av deres erfaring og kjennskap til utdanningssystemet. Det virker som at de velger utdanning ut ifra foreldrene sine forventninger. En av informantene sier at det er viktig å gjøre foreldrene stolte, og opprettholde familiens ære. Foreldrene hans snakker ofte om hvor viktig det er å satse på skolen, og få en høy utdannelse. Han føler at han skylder foreldrene sine å ta et valg som gir høyere status. Dette er fordi foreldrene han ofret mye med å flytte til Norge og oppdra han. Dette kan beskrives som en takknemlighetskultur som er utbredt blant norskfødte innvandrere. Dette viser at foreldrene er opptatt av høy status, selv om de verken har store økonomiske ressurser eller utdanningserfaring selv i Norge.

Studien til Server (2017 s. 45-48) kommer fram til mye av det samme. Siden foreldrene har opplevd en form for sosial nedgradering da de kom til Norge, kommer det tydelig fram at foreldrene ønsker at barna skal benytte seg av mulighetene de har i Norge. Noen foreldre er veldig opptatt av at barna skal ta utdanninger som fører til prestisjefylte yrker. De uttrykker da ofte skepsis hvis barna vil studere noe som de ikke verdsetter like høyt. En av informantene forteller at hun ville studere innenfor samfunnsvitenskap, og hun følte seg presset til å velge rettsvitenskap fordi det var det studie innenfor retningen hennes hun trodde foreldrene ville akseptere best. Noen føler seg mer presset til å velge studieretning som tilfredsstiller foreldrene enn andre, flere av informantene må bruke mye energi på å forklare hva de vil studere og mulighetene som det gir dem. De må forhandle med foreldrene når det kommer til valg av utdanning, men foreldrene støtter dem som regel uansett valg.

Finnvold (2018) kommer fram til mye likt som Server (2017). Foreldrene her også oppfordrer barna sine til å ta utdanning som leder mot prestisjefylte yrker, ikke en utdanning som realiserer egne verdier. I det somaliske miljøet så kommer det fram at barnas suksess

fremstår som et symbol på familiens vellykkethet. Somaliske foreldre er veldig opptatt av rykte sitt i det interne somaliske nettverket, og at barna sin status reflekterer til hele familien sin status. Det ligger altså i verdien til foreldrene å ta høyere utdanning, og spesielt i det som fører prestisjefylte yrker som lege eller advokat. Likevel valgte de fleste av de somaliske innvandrerne en studieretning utfra egne verdier.

Verditeori (Helland & Støren, 2011) kan brukes her for å forklare valgene flere av informantene til Server (2017) og Finnvold (2018) tar. Foreldrene verdsetter høyere utdanning høyt, noe som påvirker barna til å studere videre. Valgene om hva de skal studere er styrt av informantenes egne verdier, ikke etter foreldrenes. Det finnes unntak der noen føler seg presset til å velge yrker som er godtatt av familien, som ikke velger utfra egne verdier, men foreldrene sine.

4.3 Sosial posisjonsteori og teorien om rasjonelle valg

Som barn av førstegenerasjons innvandrere har mange av disse vokst opp i fattige familier med foreldre som har lite formell utdanning. Likevel har de fleste barna gjort det mye bedre enn foreldrene sine både når det gjelder lønn og utdanningsnivå. De gjør det også like bra som etnisk norske barn som har vokst opp i samme nabolag og som har tilsvarende sosioøkonomisk familiebakgrunn. Det er fortsatt familiebakgrunn som har størst betydning for hvor langt en når i livet, men innvandrerbarn, som alle norsk barn, har vokst opp i et likhetssamfunn med gode utdanningsmuligheter og høy økonomisk mobilitet på tvers av generasjoner. Det sosiale utgangspunktet du har i livet betyr mindre for hvordan du klarer deg som voksen i Norge sammenlignet med mange andre land. Den høye sosiale mobiliteten i Norge fører til at vi får flere norskfødte leger, advokater, politikere og kulturpersonligheter med innvandrerbakgrunn. Dermed med tiden blir innvandrerbefolkningen mer lik majoritetsbefolkningen på tvers av minoritetsgruppene (Petersen, 2016).

Wisløff (2008, s.71-77) trekker frem foreldrenes yrkesstatus og økonomiske situasjon fremfor deres eget utdanningsnivå, og forteller at barna deres vil gjøre det bedre enn dem når det gjelder yrke og økonomi. Utdanning for dem ser ut til å være et middel for å nå målet. De legger veldig vekt på resultater de ulike utdanningene kan gi med tanke på inntekt og yrkesstatus, og de velger den utdanningen de selv mener er best for å nå målet om å bedre

deres sosiale status i samfunnet. Foreldrene sin sosiale status blir brukt som en referanseramme på hva de selv ønsker å oppnå, og de vil gjøre det bedre enn dem. Sosial posisjonsteori (Heggebø, 2012) kan derfor brukes for å forstå hvordan norskfødte innvandrere handler utfra deres sosiale bakgrunn. Heggebø (2012) nevner at venner, lokalmiljø og familie kan spille en viktig rolle for utdanningsvalg, og det er tydelig her at spesielt familie er viktig for norskfødte innvandrere. Det å unngå nedgående sosial mobilitet, og gjøre det bedre enn foreldre sine ser ut til å være en av hovedgrunnene til valg av høyere utdanning.

Norskfødte innvandrere er ambisiøse, selv om de kommer fra dårlige kår i hjemlandet. De har en driv som ikke majoriteten fra lav sosial klasse har. Askvik fra senter for profesjonsstudier OsloMet, mener at når en innvandrer til Norge, gir en barna sine helt andre muligheter for utdanning enn det de selv har hatt, og av da respekt for foreldrene så griper de disse mulighetene. Generelt velger barn av innvandrere høyere utdanning for å uttrykke sin takknemlighet, respekt og anerkjennelse for foreldrene sine (Frøjd, 2019).

Finnvold (2018) kommer fram til at det finnes en takknemlighetskultur blant informantene hennes. Foreldrene minnet flere av dem ofte på at de kom til Norge for at de skulle få et godt og trygt liv, og derfor må benytte mulighetene til å ta høyere utdanning. Foreldrene argumenterer ofte med at de ikke hadde mulighet da de var ungdom til å utdanne seg, og at barna har fått muligheten til det på grunn av at de har innvandret til Norge. De fleste opplevde da et statusfall, og oppfordrer derfor barna til å ta høyere utdanning for å forbedre deres sosiale klasse til samme nivå eller høyere enn det den var i hjemlandet. Som nevnt tidligere påpeker Farrugia (2019) på at mennesker som vokser opp i økonomisk utrygghet, foretrekker konkrete og sikre yrker som gir mulighet til en stabil inntekt. Det er tydelig at foreldrene til de norskfødte innvandlerne er interessert i at de skal ta utdanninger som jus og medisin fordi det er konkrete yrker som sikrer god inntekt etter ferdig utdannet. Stabil økonomi er altså en baktanke for hvilken type utdanning de velger (Finnvold, 2018, s. 45-46). Dette er en tankegang som kan knyttes til teorien om rasjonelle valg (Aakvaag, 2008). Finnvold (2018) forteller at innvandlerne vurderer utdanning i et langtidsrettet perspektiv, på den måten at de vil ha en stabil økonomi og et overskudd som kan bidra til familiens økonomi når deres foreldre blir eldre. Det er tydelig her at aktøren vil velge det som

gir best utfall gitt ens ønsker og oppfatninger. De bruker altså de tre hovedelementene i teorien om rasjonelle valg når de skal fatte valg: ønsker, oppfatninger og valget. Ønsket her er en stabil økonomi som kan bidra til å hjelpe familien i flere år framover. Oppfatningene er basert på all tilgjengelig informasjon, her har de rasjonelt oppfattet at høyere utdanning er veien å gå for å oppnå ønskene. Selve valget er en rasjonell prosess der aktøren velger det beste middelet for å nå målet. Her har informantene valgt forskjellig, der de fleste har valgt en utdanning de trives med, men som i tillegg har mulighet for en god inntekt etter endt studie. Informantene har altså gjort et rasjonelt valg. (Aakvaag, 2008)

Server (2017, s. 45-48) kommer fram til at informantene har en skyldfølelse ovenfor foreldrene sine, som kan sammenlignes med en takknemlighetskultur. Foreldrene har gitt opp mye av sitt liv i hjemlandet for at barna skal få bedre muligheter. Noen har hatt harde, lavt betalte jobber for at barna skal ha det bra, og derfor skylder barna dem å gjøre det bra på skolen. De blir også lagt ekstra press på dem siden de har bedre språkkunnskaper enn foreldrene og at de har muligheten til å ta høyere utdanning her i Norge. Som i de andre masteroppgavene så spiller familie en viktig rolle for hvilke karrierevalg informantene vil ta. For at sosialposisjonsteori skal kunne brukes som forklaring på hvorfor informantene velger høyere utdanning, så må de vurdere alternativene sine rasjonelt utfra hva som gagnar dem best ut fra deres sosiale bakgrunn (Heggebø, 2012). Informantene gjør dette ved at de utnytter mulighetene de har til å ta høyere utdanning. Målet deres er å få en jobb med god inntekt, og de ser en trygghet i høyere utdanning til å realisere dette.

5. Konklusjon

Hva er det som påvirker norskfødte innvandrere til å ta høyere utdanning? Jeg har belyst kulturell kapital, kultur-, verdi- og sosialposisjonsteori og teorien om rasjonelle valg for å se på utdanningsambisjoner til norskfødte innvandrere. Det er vanskelig å konkludere med en teori som passer alle, fordi det som påvirker de norskfødte innvandrerne varierer fra sosial- og familiebakgrunn. Bourdieus sin teori om kulturell kapital og reproduksjon av klasseforskjeller passer ikke her. Selv om han mener at det finnes unntak at enkelte fra lavere klasser og med lav kulturell kapital klarer seg bra gjennom høyere utdanning, så viser diskusjonen min at dette ikke gjelder norskfødte innvandrere. Kulturell bakgrunn ser ikke ut til å ha så stor betydning for dem som Bourdieu beskriver. Verditeori kan til en viss grad brukes ettersom foreldrene til norskfødte innvandrere verdsetter høyere utdanning og prestisjefylte yrker høyt, som påvirker barna deres til å verdsette det samme. Problemet med denne teorien er at prestisjefylte yrker blir verdsatt av innvandrere på grunn av penger og status, i stedet for å realisere egne verdier. Sosial posisjonsteori og teorien om rasjonelle valg er de to teoriene jeg har brukt som svarer best på problemstillinga. Først nevnte kan brukes til å forstå hvordan norskfødte innvandrere handler ut fra deres egen sosiale bakgrunn. Det er viktig for dem å gjøre det bedre enn foreldrene sine, og bruke de mulighetene de har fått i Norge. Stabil og trygg økonomi er også viktig for dem. Her kan teorien om rasjonelle valg brukes til å forstå hvorfor de velger høyere utdanning. Siden foreldrene deres har kunnskap om det norske utdanningssystemet, vet de at høyere utdanning i riktig retning vil føre til god økonomi. De velger da ut fra det som gir best dem utfall gitt ens muligheter, ønsker og oppfatninger

Det er vanskelig å gi et konkret svar på problemstillinga ut fra teoriene jeg har brukt, som nevnt tidligere virker det som at innvandrerdrevet og takknemlighetskulturen har mye å si for ambisjonene til norskfødte innvandrere. Det å leve opp til foreldrenes forventninger ser ut til å være veldig viktig for dem, og de føler at de står i en viss gjeld for at foreldrene innvandret til Norge.

6. Referanseliste

- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne Sosiologisk Teori*. Abstrakt forlag AS
- Bourdieu, P. (2006). *Agora: Journal for Metafysisk Spekulasjon* (nr. 1-2). Aschehoug
- Epland, J. & Kirkeberg, M. I. (2010, 21. juni). *Går økonomisk levekår i arv?* Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/gaar-okonomiske-levekaar-i-arv>
- Farrugia, D. (2019, 27. juli). *How youth become workers: Identity, inequality and the post-Fordist self*. *Journal of Sociology*. <https://journals-sagepub-com.galanga.hvl.no/doi/pdf/10.1177/1440783319865028>
- Finnvold, T. G. (2018). *Norskfødte barn av innvandrere: Somalieres driv mot høyere utdanning*. [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/61573>
- Forskningsrådet. (2017, 23. januar). *Ungdom med innvandrerbakgrunn har store forventninger til livet i Norge*. Utdanningsforskning.no. <https://utdanningsforskning.no/artikler/2017/ungdom-med-innvandrerbakgrunn-har-store-forventninger-til-livet-i-norge/>
- Friberg, J. H. (2016). *Assimilering på norsk: Sosial mobilitet og kulturell tilpasning blant ungdom med innvandrerbakgrunn*. Fafo. <http://www.fafo.no/images/pub/2016/20605.pdf>
- Frøjd, E. K. (2019, 5. juli). *Barn av innvandrere tar høyere utdanning enn sine foreldre*. Utdanningsforskning.no <https://utdanningsforskning.no/artikler/2019/barn-av-innvandrere-tar-hoyere-utdanning-enn-sine-foreldre/>
- Heggebø, K. (2012). *Det første forgreiningspunktet: Videregående utdanningsval i ein norsk bygdekontekst* https://hvl.instructure.com/courses/9534/files/573604?module_item_id=161953
- Helland, H. & Støren, L. A. (2011, 6. september). *Sosial reproduksjon i yrkesfagene: Hvordan påvirker bakgrunnsfaktorer hvilken type kompetanse yrkesfagelever oppnår?* Idunn. <https://www.idunn.no/tfs/2011/02/art07>
- Jenkins, R. (1992). *Key sociologists: Pierre Bourdieu*. Routledge
- Krange, O. & Bakken, A. (1998). *Innvandrerungdoms skoleprestasjoner: Tradisjonelle klasseskiller eller nye skillelinjer?* *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 3. s. 381-410.
- Kunnskapsdepartementet. (2013, 4. april). *Innvandrerungdom har høye ambisjoner*. Regjeringen. https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/kd/rapporter_planer/aktuelle-analyser/aktuelle-analyser-om-hoyere-utdanning/innvandrerungdom-har-hoye-ambisjoner/id654044/

Olsen, B. (2018, 19. desember). *Norskfødte barn av innvandrere har lavere sysselsetting*. Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/norskfodte-barn-av-innvandrere-har-lavere-sysselsetting>

Olsen, B. (2013, 30. april). *Utdanningsnivå er viktigere enn bakgrunn*. Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/utdanningsnivaa-er-viktigere-enn-bakgrunn>

Petersen, S. (2016, 14. oktober). *Barn av innvandrere tar mye mer utdanning og tjener lang bedre enn sine foreldre*. Forskning.no. <https://forskning.no/innvandring-partner-skole-og-utdanning/barn-av-innvandrere-tar-mye-mer-utdanning-og-tjener-langt-bedre-enn-sine-foreldre/391033>

Prieur, A. & Sestoft, C. (2006). *Pierre Bourdieu: En Introduksjon*. Hans Reitzels Forlag

Server, J. L. (2017). *Takknemlighet og selvstendighet: En kvalitativ studie om norskfødte jenter med innvandrerbakgrunn og deres valg av høyere utdanning*. [Masteroppgave, Universitetet i Bergen]. Bergen Open Resarch Archive. <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/16114>

Statistisk Sentralbyrå. (2021, 9. mars). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*. SSB.no <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>

Statistisk Sentralbyrå. (2019, 5. mars). *Slik definerer SSB innvandrere*. SSB.no <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/slik-definerer-ssb-innvandrere>

Statistisk Sentralbyrå. (2017, 26. Juni). *Hvordan går det med innvandrere og deres barn i skolen?* SSB.no <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/hvordan-gar-det-med-innvandrere-og-deres-barn-i-skolen>

Steinkellner, A. (2017, 26. Juni). *Hvordan går det med innvandrere og deres barn i skolen?* SSB.no <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/hvordan-gar-det-med-innvandrere-og-deres-barn-i-skolen>

Wisløff, C. (2008). *Utdanningsambisjoner blant norskpakistanere: Hvordan virker sosial bakgrunn inn?* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/15829>

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave i sosiologi

SO590-O-2021-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2021 00:00	Termin:	2021 VÅR
Sluttdato:	25-05-2021 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve i sosiologi		
SIS-kode:	203 SO590 2 O 2021 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	220
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7881
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei